N° 6

K-6 27-7-53

« Kambuja suriya »

កម្ពុជសុរិយា

INDOCHINE FRANÇAISE
RÉGIE DU DÉPÔT LÉGAL

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
INSTITUT BOUDDHIQUE

Juin.

ឆ្នាំទី ២៥ ខែមិថុនា លេខ ៦

ព.ស. ២៤៩៦ — គ.ស. ១៩៥៣

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

បោះពុម្ពផ្សាយអំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ផ្នែកសាសនា	បញ្ជីរឿង	ទំព័រ
— មិត្តកថា	ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា ប៉ុង - ប៉ម ...	៤០៣
— កឋិនកថា (តមក)	ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា កែ - អៀន ..	៤១៨
ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		
— ការបណ្តុះនិស្ស័យ (តមក)	ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា ប៉ុង - ប៉ម ...	៤២៣
— រឿងសាមកុក (តមក)	ឧកញ៉ា ទ្វ - កន	៤២៨
— រឿងអារ៉ាក្សថ្លែងរឿងថ្លៃប្រាំ (តមក) ...	លោក វ៉ាយ - ប៊ុក	៤៣៣
— រឿងស្លាប់ព្រោះជាតិ (តចប់)	លោក គង់ — លឹម	៤៤៣
— រឿងបិញ្ចៀនទិព្យ	អ្នកស្រីសារីយ៉ាន់	៤៥៣
— រឿងប៉ូលនិងវីរ៉ស៊ីនី (តមក)	លោក ផេង - ជ្រីវ	៤៥៨
— សកម្មភាពនៃក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ ..	ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ	៤៦៣
កំណត់ទិនប្រវត្តិការណ៍		
— សុន្ទរកថាបណ្ឌិតម៉ាល៉ាល៉ះសេកេរះថ្លែងក្នុងសមាជសាកលលើកទី ២ នៃពុទ្ធសាសនា (តមក)	ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ...	៤៧០
— ពិធីបុណ្យឆ្លងព្រះវិហារ វត្តពោធិវាល ខេត្តបាត់ដំបង	ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា កែ - អៀន ...	៤៧៥

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ — ថ្លៃជាវ ១៩២រ. ០០

មិត្តគាថា

ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា ផលញ្ញាណោ ប៊ុង-ប៉ម

សាចារ្យសាលាបាលីវត្តបទុមវតី ក្រុងភ្នំពេញ

ទេសនាផ្សាយវិទ្យុប្រទេសកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃ ១៥ កើតខែផល្គុន ឆ្នាំជូតសំរឹទ្ធិស័ក

ព. ស. ២៤៩១ (១៣-៣-៤៨)

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

នមត្ថុ រតនត្តយស្ស

សូមនមស្ការ ចំពោះប្រជុំ ៣ នៃព្រះរតនៈដោយគោរព ។

ពេលនេះ អាត្មាភាពនឹងសំដែងព្រះធម្មទេសនា ពណ៌នាអំពី "មិត្តគថា" ផ្សាយតាមវិទ្យុកម្ពុជា ថ្វាយចំពោះទ្រង់ និងចែកជូនដល់អស់លោក-អ្នកទាំងឡាយ តាមន័យពុទ្ធភាសិតថា:

អត្ថម្ហិ ជាតម្ហិ សុខា សហាយា

"សំឡាញ់ទាំងឡាយ អាចនាំសេចក្ដីសុខមកឲ្យ
ក្នុងពេលដែលសេចក្ដីត្រូវការកើតឡើង" ។

មុនដំបូងសូមពណ៌នាអំពី
ហេតុដែលនាំឲ្យស្វែងរកមិត្តសំឡាញ់

នរជនដែលកើតឡើងក្នុងលោកសន្និវាស មិនចំពោះជាតិណា សាសន៍ណា សុទ្ធតែត្រូវមានមិត្តសំឡាញ់គ្រប់ៗគ្នាទាំងអស់, និងនៅធំតែ

ម្នាក់ឯងពុំបាន, ព្រោះដំបូងយើងត្រូវអាស្រ័យអាហារជាគ្រឿងឧបត្ថម្ភជីវិត, ក្រៅពីនេះ ត្រូវអាស្រ័យគ្រឿងស្លៀកដណ្តប់ ទីនៅអាស្រ័យនិងថ្នាំកែរោគ ដែលហៅថាបច្ច័យ ៤ គឺគ្រឿងអាស្រ័យដើម្បីធ្វើជីវិតឲ្យបានទទួលសេចក្តីសុខដ៏ពេញលេញ តាមសមគួរដល់អត្តភាព ៗ បើពោលយ៉ាងឧក្រិដ្ឋទៅ គឺយើងត្រូវអាស្រ័យតែអម្បាលនេះជាចិខានពុំបាន ៗ កាលបើដូច្នេះ យើងនឹងនៅតែម្នាក់ឯងដូចម្តេចកើត, ព្រោះជាកាលបើយើងមិនពឹងអ្នកដទៃហើយ យើងនឹងធ្វើជីវិតរបស់យើង ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយសួស្តីពុំបានឡើយ មុខជាស្លាប់មិនខាន ៗ ដ្បិតជីវិតកូនវ័យក្មេងនៅមិនទាន់មានសេចក្តីដឹង សេចក្តីអង់អាចដែលនឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយខ្លួនឯងទេ ៗ យើងត្រូវអាស្រ័យអ្នកដទៃ គឺមាតាបិតា, បើយើងមិនអាស្រ័យគេទេ តើនឹងបានអាហារពីណាបរិភោគ, បានសំពត់ពីណាស្លៀកដណ្តប់, បានថ្នាំពីណាកែរោគ, បានទីណាអាស្រ័យនៅ, បាននរណាថែរក្សា ៗ សូម្បីយើងបានរស់រួចជីវិត មានវ័យធំធាត់ឡើងដោយអាស្រ័យអតិបិយមិត្តខាងដើមគឺមាតាបិតា ចិញ្ចឹមថែរក្សាមកហើយក៏ដោយ, យើងក៏ត្រូវតែរកសេពគប់មិត្តសំឡាញ់ជំពូកដទៃគេទៅទៀត ៗ ព្រោះកិច្ចការគ្រប់យ៉ាង មិនមែនសុទ្ធតែធ្វើម្នាក់ឯងកើតទេ មានការខ្លះហួសវិស័យនឹងសមត្ថភាពដែលបុគ្គលម្នាក់ៗ ធ្វើឲ្យសម្រេចទាន់កាលបាន, បើយើងមិនមានមិត្តសំឡាញ់ជួយធ្វើទេ តើយើងនឹងធ្វើកិច្ចការទាំងនោះ

ឲ្យសម្រេចដូចម្តេច, ដូច្នេះ ទើបយើងត្រូវមានសំឡាញ់ជាកល្យាណមិត្តសម្រាប់ជួយគ្នើ ។ សូម្បីបុរាណាចារ្យ ក៏លោកបានពោលទុកមកដែរថា "បើហួសកម្លាំងនឹងលី ត្រូវហាមាត់ស្តីអៀវឲ្យជួយរែកជួយសែង" ដូច្នេះ ។ ហេតុនេះមនុស្សជាតិដែលកើតឡើងក្នុងលោកសន្និវាសនេះ ទើបចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ខ្លួន ឲ្យបានទទួលសេចក្តីសុខ សេចក្តីចំរើនព្រមទាំងសេចក្តីល្អគ្រលាស់ ត្រូវតែអាស្រ័យអ្នកដទៃជាកម្លាំងផង ។ ដំបូងត្រូវអាស្រ័យមាតាបិតាជាអ្នកឲ្យកំណើត តទៅត្រូវអាស្រ័យគ្រូអាចារ្យជាអ្នកឲ្យដម្បូន្មានប្រៀនប្រដៅ ដើម្បីឲ្យមានចំណេះវិជ្ជា សេចក្តីចេះដឹង សេចក្តីអង់អាច រហូតដល់ដឹងបាបបុណ្យគុណទោសដែលជាផ្លូវល្អឬផ្លូវអាក្រក់ចំពោះខ្លួន; ហេតុទាំងអម្បាលនេះឯង "ជាហេតុដែលនាំឲ្យស្វែងរកមិត្តសំឡាញ់" ។

ពិធីសង្កេតមិត្ត

អ្នកដែលស្វែងរកសំឡាញ់បានហើយ ត្រូវពិនិត្យរកសំឡាញ់ដែលមានថ្នាក់ជាមិត្តថែមទៀត ។ ការសង្កេតរកមនុស្សដែលគួររាប់ជាមិត្ត ត្រូវសង្កេតដូច្នេះ គឺជនណាដែលជាគៀនរួមការងារជាមួយគ្នា ជននោះលោកឲ្យឈ្មោះត្រឹមតែសំឡាញ់ប៉ុណ្ណោះ, មិនឲ្យឈ្មោះជាមិត្តឡើយ; លុះតែអ្នកណាដែលជាអ្នកស្និទ្ធស្នាលទុកចិត្តគ្នា គឺមានសាមគ្គីចិត្ត

មិត្តធម៌ដល់គ្នានឹងគ្នា អ្នកនោះទើបគួរហៅថាមិត្តបាន ។ ឯសំខាន់ដែលត្រូវដឹងគឺសម័យដែលខ្លួនមានធុរៈកើតឡើង បើនរណាមានទឹកចិត្តអើពើជួយធ្វើកិច្ចការទាំងនោះឲ្យសម្រេចបាន ដោយសំដែងទឹកចិត្តដ៏បរិសុទ្ធ គាណិត កសូរមិនបាច់ពឹង អ្នកនោះទើបហៅថាមិត្ត; អ្នកដែលជួយអំពើនេះមិនគួរហៅថាមិត្តទេ ។

ដើម្បីនឹងពិនិត្យឲ្យដឹងថា នរណាជាមិត្ត នរណាមិនមែននោះ សូមនាំយកភាសិតអំពីមិត្តរបស់ចាណក្យព្រាហ្មណ៍ មកដាក់ក្នុងទីនេះ ជាគ្រឿងសង្កេត :

១.— នៅស្ងៀមៗ នរណាមិនជាមិត្តរបស់នរណា ហើយ នរណាក៏មិនជាសត្រូវរបស់នរណា; លុះតែមានហេតុកើតឡើង ទើបដឹងបានថា នរណាជាមិត្ត នរណាជាសត្រូវ ។

២.— ចង់ដឹងខ្ញុំកំដរឲ្យមើលក្នុងពេលធ្វើការងារ, ចង់ដឹងវង្សត្រកូលឲ្យមើលក្នុងពេលដែលខ្លួនបានទុក្ខ, ចង់ដឹងមិត្តសំឡាញ់ឲ្យមើលក្នុងពេលមានធុរៈ ឬអន្តរាយ, ចង់ដឹងភរិយាឲ្យមើលក្នុងពេលខ្សត់ទ្រព្យសម្បត្តិ ។

គោលសំខាន់ពីរខនេះ ជាគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់សង្កេតរកលក្ខណៈរបស់មនុស្សដែលត្រូវជាមិត្ត; ដើម្បីនឹងសង្កេតមិត្តឲ្យបានច្បាស់លាស់

តទៅទៀតត្រូវពិនិត្យរកលក្ខណៈរបស់មិត្ត; ព្រោះការសេពគប់មិត្តមិនមែនសុទ្ធតែបានផលប្រយោជន៍ខាងល្អមួយចំណែកទេ មានជួនកាលត្រឡប់ជាឲ្យបាននូវសេចក្ដីវិនាសទៅវិញ ស្រេចហើយតែអ្នកសេពគប់ទៅលើមិត្តល្អ ឬ មិត្តអាក្រក់ ។

មិត្តណាដែលធ្វើសេចក្ដីវិនាស ឲ្យកើតឡើងដល់ខ្លួននិងអ្នកដទៃទាំងក្នុងលោកនេះនិងលោកខាងមុខ មិត្តនោះចាត់ជាមិត្តអាក្រក់ មិនគួរសេពគប់ ។ មិត្តណាធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យកើតឡើងដល់ខ្លួននិងអ្នកដទៃទាំងក្នុងឥធលោកនិងបរលោក មិត្តនោះចាត់ថាជាមិត្តល្អគួរសេពគប់ ។

អស់លោកទាំងឡាយ កាលបានជ្រាបដូច្នេះហើយ បើប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ដ៏ធំទូលាយដល់ខ្លួននិងប្រទេសជាតិ សូមកុំសេពគប់នឹងមិត្តអាក្រក់ឡើយ សូមសេពគប់តែនឹងមិត្តល្អ ១ ចំណែក ឲ្យសមគ្នានឹងគោលធម៌ក្នុងធម្មបទថា:

> "មិនត្រូវសេពគប់បាបមិត្ត
> មិនត្រូវធ្វើស្និទ្ធនឹងមិត្តអធមៈ
> ត្រូវគប់តែមិត្ត កល្យាណៈ
> ហើយនឹងភ្នែកភក្ដិថ្នាក់ឧត្ដម" ។

គោលសំខាន់ ១ នេះ ជាគ្រឿងរំឭកមនុស្សកុំឲ្យសេពគប់នឹងបាបមិត្តឲ្យសេពគប់តែមិត្តល្អម្យ៉ាង, ព្រោះមិត្តដែលលោកចាត់ថាជា កល្យាណ-

មិត្តនោះ តែងជួយដឹកនាំគ្នាក្នុងផ្លូវដែលល្អ និងជួយការពារមិនឲ្យសេចក្ដីអន្តរាយកើតឡើង តាមលក្ខណៈដែលលោកចែកទុកដូច្នេះថាៈ

អហិតាត្រ្យតិមេធគ្ន
ហិតេ ចាតុប្រវត្តិឆមិ
វ្យសនេ ចាបរិត្យាគ-
ស្ត្រីធិ មិត្រលក្ខណមិ

"លក្ខណៈរបស់មិត្តល្អមាន ៣ យ៉ាង គឺៈ ១. ហាមឃាត់មិត្ត មិនឲ្យធ្វើអំពើឥតប្រយោជន៍ ២– ណែនាំមិត្តឲ្យធ្វើតែអំពើមានប្រយោជន៍ ៣– ពេលមានហេតុកើតឡើង មិនលះបង់គ្នា" ។

លក្ខណៈរបស់មិត្តល្អ ៤ យ៉ាងដោយឡែកទៀត គឺៈ

១ ការពារគ្នា ដែលភ្លេចស្មារតី

២– ការពារទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលគ្នាធ្វេសប្រហែស

៣– កាលមានភ័យ អាចជាទីពឹងពំនាក់បាន

៤– កាលមានធុរៈកើតឡើង បានមកជួយដោយមិនបាច់ពឹង ។

មិត្តសំឡាញ់ដែលមានលក្ខណៈដូច្នេះ បណ្ឌិតគួរសេពគប់ដើម្បីបានជាកំឡាំងជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងសម័យដែលមានទុក្ខធុរៈ ។

ការសេពគប់មិត្ត

ដោយគុណានុភាពនៃមិត្តដូច្នេះ បានជាមនុស្សជាតិត្រូវតែរកសេពគប់មិត្ត ៗ ក៏ការដែលសេពគប់មិត្តនេះ គឺការធ្វើសេចក្ដីស្និទ្ធស្នាលឲ្យកើតឡើងដល់គ្នានិងគ្នា រហូតដល់ទុកចិត្តគ្នា ដោយប្រាថ្នាល្អទៅវិញទៅមក ៗ ការគប់មិត្តមិនចំពោះបុគ្គល ១ រូប ៗ ឡើយ, ដោយហោចទៅ សូម្បីមិត្តសំឡាញ់ដែលកើតជាមួយគ្នា ឬ ដែលកើតខាងក្រោយក៏ត្រូវអាស្រ័យគ្នាដែរ មិនរើសថាជាតិ, សាសនា, ភាសាជាមួយគ្នា ឬ ផ្សេងជាតិ ផ្សេងសាសនា, ផ្សេងភាសា, ផ្សេងស្រុក, ផ្សេងនគរឡើយ ឲ្យតែសម្ពន្ធភាពល្មមផ្សាយទៅបាន ទីបំផុតគឺទូទៅទាំងសកលលោក; ការអាស្រ័យនូវគ្នានិងគ្នា និងប្រព្រឹត្តទៅបែបណាក៏ដោយ ក៏ហៅថាសម្ពន្ធភាពដែរ; សម្ពន្ធភាពនេះជាគ្រឿងបង្គាប់មនុស្សទាំងឡាយ មិនឲ្យទៅតាមទំនើងចិត្ត, ជំពូកខ្លះក៏ជាកិច្ចឬនាទីធម្មតា ដែលមនុស្សត្រូវធ្វើតាមឋានានុរូបដែលជាប់ទាក់ទងគ្នាយ៉ាងណាមួយ, ជំពូកខ្លះក៏ជាកិច្ចឬនាទីយ៉ាងធំបំផុត ដែលនរជនត្រូវធ្វើខានពុំបាន, ដូច្នេះ ឃើញថា "មនុស្សជាតិក្នុងលោកនេះនឹងនៅតែម្នាក់ឯងពុំបានទេ" សូម្បីមានពុទ្ធដីកាដែលយើងធ្លាប់ដឹងស្ទើរតែគ្រប់គ្នាមកហើយថា "អត្តា ហិ អត្តនោ នាថោ ខ្លួនឯងជាទីពឹងរបស់ខ្លួន, កោ ហិ នាថោ បរោ សិយា អ្នកដទៃណាមួយនឹងជាទីពឹងរបស់ខ្លួនបាន" ដូច្នេះក្ដី សេចក្ដីនៃភាសិតពីរខនេះ ក៏មានន័យដោយ

ទៀត គឺជាបុព្វហេតុ សម្រាប់ទូន្មានមនុស្សឲ្យបង្ហាត់ខ្លួនឲ្យបានល្អមុន ហើយ សឹមតឹងអ្នកដទៃជាខាងក្រោយ, ព្រោះកាលបើយើង គ្មានគុណសេចក្ដីល្អក្នុងខ្លួនទេ តើនរណាមួយនឹងជាទីពឹងរបស់យើងបាន ។

ដើម្បីនឹងយកប្រយោជន៍ ដ៏ពេញលេញអំពីសម្ពន្ធភាពដែលកើតឡើងដល់មនុស្សយើង, "មិត្តភាព" ដែលជាគុណធម៌ ១ សម្រាប់បណ្ដុះបញ្ញា, បណ្ដុះសេចក្ដីជឿនឹងសេចក្ដីជ្រះថ្លា ទើបត្រូវមានគុណធម៌គឺ សាមគ្គីចិត្ត, មេត្តាចិត្ត, ករុណាចិត្តនឹងមិត្តធម៌ ចំពោះគៀនមិត្តភក្តិ ទាំងឡាយចូលមកឧបត្ថម្ភថែមទៀត ។

គុណធម៌សម្រាប់ផ្សារមិត្តភាពឲ្យជាប់គ្នា

សាធុជនទាំងឡាយ សូមជ្រាបថា "សម្ពន្ធភាព" តែងប្រព្រឹត្តទៅដោយឋានៈ ២ យ៉ាង គឺ ដោយធម្មតា ១ ដោយការបង្កើតថ្មី ១ ។

ព្រះរាជានិងប្រជារាស្ត្រ, មាតាបិតានិងបុត្រធីតា, ស្វាមីនិងភរិយា ព្រមទាំងញាតិសន្ដានជាមិត្តនឹងគ្នា ឬ នាយចៅហ្វាយនិងបាវព្រាវ, គ្រូអាចារ្យនិងសិស្សានុសិស្ស ក៏ជាមិត្តនឹងគ្នាដែរ; មិត្តចំពួកនេះ ហៅថាជា "មិត្តដោយធម្មតា" ។

ការចងមិត្តនឹងអ្នកដទៃ មិនចំពោះមនុស្សម្នាក់ៗ ឬជាតិជាមួយគ្នា រហូតដល់ប្រទេស ចងស្ពានមេត្រីនឹងប្រទេសឯទៀត; មិត្តបែបនេះហៅថាជា "មិត្តដែលត្រូវបង្កើតថ្មី" ។

ការសេពគប់មិត្តទាំង ២ ចំពូកនេះ ក៏ដើម្បីនឹងជួយរក្សាគ្នាទៅវិញទៅមក ឲ្យបានសេចក្ដីចំរើនលូតលាស់ទាន់សម័យ; តែថា សូម្បីមិត្តដែលធម្មតាតែងមកហើយក៏ដោយ ក៏នៅតែមានកាលខ្វះបែកបាក់គ្នាទៅវិញ, ដូចជាធ្លាប់ជ្រាបមកហើយថា ព្រះរាជានឹងបណ្ដាក្សត្រកើតស្អប់គ្នាក៏មាន, មាតាបិតានឹងបុត្រធីតាកាត់កាល់គ្នាពោលក៏មាន, ភរិយានឹងស្វាមីលះលែងគ្នារហូតដល់ប្រគួតប្រកាន់គ្នាក៏មាន ។ ញាតិសន្ដានបងប្អូនក្លាយជាសត្រូវបំផ្លាញគ្នាទៅវិញទៅមកក៏មាន, មិត្តសំឡាញ់អ្នករួមកិច្ចការជាមួយដោយឋានៈជាអ្នកបង្គាប់បញ្ជានឹងអ្នកតូច ដែលនៅក្រោមបង្គាប់បញ្ជាបែកសាមគ្គី មិនមានសេចក្ដីស្រឡាញ់មូលមិត្តនូវគ្នានឹងគ្នាក៏មាន; ករណីអម្បាលនេះ សឲ្យឃើញថា: សូម្បីតែឋានៈ ដែលធម្មតាតែងមកស្រាប់នោះ គង់មិនអាចនឹងអំណោយនូវសេចក្ដីសុខសេចក្ដីចំរើនដល់គ្នានឹងគ្នាជានិច្ចទេ ។ ដើម្បីនឹងធ្វើមិត្តដោយធម្មតានឹងមិត្តដែលត្រូវបង្កើតថ្មី ឲ្យជាប់គ្នាឋិតថេរទៅបាន, ត្រូវអាស្រ័យទឹកបន្យារបានដល់សាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌ គឺចិត្តដែលស្រុះស្រួល មានសេចក្ដីស្រឡាញ់អាណិតអាសូរប្រាថ្នាល្អដល់គ្នានឹងគ្នា ជាគុណធម៌ចូលមកផ្សារមួយជាន់ទៀត ទើបសម្ពន្ធភាពដែលមានហើយនោះ ចុនចូលគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធល្មមនឹងទទួលសន្តិសុខជានិច្ចទៅ ។

ទឹកបន្យារគឺគុណធម៌ទាំងនោះ ត្រូវប្រើដូច្នេះ គឺមិនចំពោះតែអ្នកដែលមានឋានៈខាងអាជីតសេដ្ឋា ឬតូចធំជាងគ្នាឡើយ គួរតែធ្វើសាមគ្គី

ចិត្តមិត្តធម៌ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរកគ្នានឹងគ្នា តាមឋានានុរូបកុំខាន បើមាន ជាអ្នកតូច មិត្តដែលជាអ្នកធំ គួរតាំងនៅក្នុងមេត្តាករុណា, ព្រោះជាធម៌ មានគុណានុភាព សមគួរដល់លក្ខណៈរបស់អ្នកធំ ៗ ឯមិត្តដែលជា អ្នកតូចវិញក៏គួរតាំងចិត្ត ទទួលស្តាប់បង្គាប់ដោយយកចិត្តទុកដាក់ តាម ឋានៈរបស់ខ្លួនដែរ ៗ ចំណែកមិត្ត ដែលតាំងនៅក្នុងឋានៈស្មើគ្នា ត្រូវ យកចិត្តទុកដាក់ជួយថែរក្សា, ជួយការពារ, ជួយដាស់តឿនតឿនមិត្តភក្តិ របស់ខ្លួនដែលភ្លេចស្មារតី, ជួយរំលឹក, ជួយណែនាំ, ជួយរក្សាដំណែង នាទីការងារទ្រព្យសម្បត្តិឲ្យគ្នានឹងគ្នា; កាលមានធុរៈ ឬ ភយន្តរាយកើត ឡើង អាចជាទីពឹងបាន, មិនលះបង់គ្នាក្នុងគ្រាមានវិបត្តិ, ព្រមទាំងរាប់ អានរហូតដល់វង្សត្រកូលរបស់មិត្ត ៗ

ជនអ្នកសេពគប់មិត្ត កាលប្រព្រឹត្តតាមធម៌នេះហើយ, រមែងធ្វើ សមត្ថភាពរបស់ខ្លួនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយសួស្តីជាទីរន្តបាន ៗ ដូច្នេះ ឃើញថាៈ សាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌នេះ មានគុណានុភាពយ៉ាងសំខាន់ មិន ត្រឹមតែធ្វើមនុស្សដែលជាផៅពង្សជាមួយគ្នា ឲ្យជាមិត្តនឹងគ្នាប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងផ្សារមនុស្សដទៃនឹងមនុស្សដទៃ ឲ្យជាមិត្តនឹងគ្នាបានទៀតផង ៗ

ប្រយោជន៍នៃការសេពគប់មិត្ត

មិត្តជាគ្រឿងកក់ក្តៅចិត្តយ៉ាងធំបំផុត មិនចំពោះតែមនុស្សទេ សូម្បីយានពាហនៈនិងវត្ថុដែលយើងមានស្រាប់ ឬ គុណធម៌ គឺ បុណ្យ

កុសល ក៏ជាមិត្តរបស់យើងដែរ ព្រោះមានឥទ្ធានុភាព និងសមត្ថភាព អាចធ្វើឲ្យចិត្តកក់ក្តៅបាន, សមដូចជាពុទ្ធភាសិតក្នុងខ្ទះ គន្ធិធម្មបទថា:

«ពួករទេះជាមិត្ត របស់មនុស្សអ្នកដើរផ្លូវ;
បុណ្យកុសលទាំងឡាយ ដែលធ្វើទុកដោយខ្លួនឯង
ជាមិត្តជិតតាមខ្លួនទៅក្នុងភពខាងមុខ» ។

គុណានុភាពនៃការសេពគប់មិត្តសំឡាញ់ មិនមែនមានត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះទេ នៅមានទៅទៀតច្រើនជាអនេក តែក្នុងទីនេះ សូមពណ៌នាដោយសង្ខេប ។

មនុស្សយើងដែលអាស្រ័យនៅក្នុងសកលលោក តាំងពីផ្ទះមួយខ្នងឡើងទៅរហូតដល់ភូមិ, ឃុំ, ស្រុក... និងប្រទេសជាតិ ដទៃពីគ្នា ក៏ត្រូវតែអាស្រ័យគ្នាជួយគ្នា ក្នុងកិច្ចការផ្សេងៗ ច្រើនខ្លះតិចខ្លះតាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន, ដូចអស់លោកជ្រាបស្រាប់ហើយ បច្ចុប្បន្នសម័យនេះគ្រប់តែប្រទេស មិនកំណត់ថាជិតឬឆ្ងាយ គេកំពុងតែត្រូវការណាស់ខាងការផ្សាយមិត្តភាពរកគ្នានឹងគ្នា ដើម្បីទទួលយកដោយពេញចិត្ត នូវវិទ្យាសាស្ត្រ សេចក្តីចេះដឹងនិងការស៊ីវិល័យ ដែលជាមូលហេតុនៃសេចក្តីសុខ សេចក្តីចំរើន មកដាក់ក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួន តាមនិស្ស័យនៃម្ចាស់ប្រទេស ឥតប្រទេសណាមួយនៅធំតែឯងទេ, ព្រោះមិត្តភាពនេះ ជាកម្លាំងខាងក្រៅមួយយ៉ាងធំបណ្តាប់ដែលនឹងធ្វើអ្នកសមាគមឲ្យ

ដល់នូវសេចក្ដីចំរើន ឬ សេចក្ដីវិនាស ។ សូម្បីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ក៏ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! កាលធ្វើបច្ច័យខាងក្រៅឲ្យជាហេតុហើយ តថាគតមិនឃើញហេតុដទៃ សូម្បីណាមួយដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្ដីវិនាសយ៉ាងធំឲ្យដូចជាការមានមិត្តអាក្រក់នេះឡើយ, ការមានមិត្តអាក្រក់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្ដីវិនាសយ៉ាងសម្បើម” នឹងទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! តថាគតមិនដែលឃើញហេតុដទៃ សូម្បីណាមួយដែលនឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍យ៉ាងធំ ឲ្យដូចជាការមានមិត្តល្អនេះ; ការមានមិត្តល្អ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ៗឡារិក” ។ ដោយអាស្រ័យពុទ្ធភាសិតប៉ុណ្ណេះជាគ្រឿងអាង ក៏ល្មមសឲ្យឃើញថា: ការសេពគប់មិត្ត ជាកម្លាំងមួយយ៉ាងធំបំផុត, មិនចំពោះតែបុគ្គលមួយរូបៗ ឡើយ; ការសេពគប់លើមិត្តអាក្រក់ ផ្សាយទៅដល់សង្គមណា រដ្ឋណា, សេចក្ដីវិនាស, សេចក្ដីសាបសូន្យ, ការក្ដៅក្រហាយចិត្ត រមែងមានក្នុងសង្គមនោះរដ្ឋនោះ; ការសមាគមដោយមិត្តល្អប្រព្រឹត្តទៅដល់ក្រុមណា ដែនណា ប្រទេសណា, សេចក្ដីសុខ, សេចក្ដីចំរើន, ការកក់ក្ដៅចិត្ត តែងមានដល់ក្រុមនោះ ដែននោះ ប្រទេសនោះ ។ ដោយគុណានុភាពនៃការមានមិត្តសំឡាញ់ដូច្នេះ បានជានរជនត្រូវបណ្ដុះសាមគ្គីធម៌ គឺ សេចក្ដីព្រមព្រៀងគ្នាស្រុះស្រួលគ្នា ដែលជាគ្រឿងបណ្ដុះមិត្តភាពនោះឲ្យមានពេញពោរឡើង

ចំពោះពួកកៀនមិត្តភក្តិ ផ្ទះ, ភូមិ, ឃុំ, ស្រុកនឹងប្រទេសជាតិជិតខាង ទើបនឹងនាំយកនូវសេចក្តីសុខសម្រាន្ត មកកាន់ពួកគណៈរបស់ខ្លួនដោយបរិបូណ៌, សូម្បីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលជាធម្មស្វាមី ក៏ទ្រង់សំដែងអំពីអានិសង្ស នៃសាមគ្គីនោះដែរថា: សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី សេចក្តីព្រមព្រៀងនៃពួកគណៈ រមែងឲ្យកើតសុខ, សព្វេសំ សង្ឃភូ-តានំ សាមគ្គី វុឌ្ឍិសាធិកា ការស្រុះស្រួលមូលមិត្តនៃជនទាំងពួងដែលជាពួកគណៈ អាចញុំាងសេចក្តីចំរើនឲ្យកើតបាន ។

ប្រទេស ជាតិ សាសនា មហាក្សត្រនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ អាចនឹងគង់នៅយឺនយូរបាន ក៏ព្រោះអាស្រ័យសាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌របស់ប្រជាជាតិទាំងមូលដែលបានស្រុះស្រួលពួតដៃគ្នា ជួយថែរក្សាដោយភាពជាកល្យាណមិត្តបែបណាមួយ ។

សាធុជនទាំងឡាយ ដូចបានជំរាបស្រាប់ហើយ សេចក្តីថ្កុំថ្កើងរុងរឿង, ការល្បីខ្ចរខ្ចាយយ៉ាងឱឡារិក ដោយកិត្តិយសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតនៃកម្ពុជរដ្ឋ ដរាបដល់ប្រទេសជិតខាងទទួលដឹងឮតាមប្រវត្តិសាស្ត្រ, សា-វតារសាស្ត្រក្នុងសម័យកន្លងទៅហើយ ដែលមានប្រាសាទបុរាណខ្លះជាតួយ៉ាងស្រាប់កើតឡើងបាន ក៏ព្រោះអាស្រ័យសាមគ្គីចិត្តរបស់កម្ពោ-ជិកជនទាំងមូល ដែលបានព្រមព្រៀងពួតដៃគ្នាដោយការចងគ្នាជាមិត្តក្នុងសម័យនោះ ។

ការសាបរលាប, ការអាប់ឱនស្មើនៃប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងសម័យមុននេះបន្តិចនោះកើតមានឡើង ក៏ព្រោះការបែកសាមគ្គីនៃកម្មាជិកជនដែលមិនបានស្រុះស្រួលចងបាច់គ្នាដោយមិត្តភាព ។

ការបានរើបៗ ឡើង, ការមានពន្លឺស្វាងរុងរឿងបន្តិចឡើងវិញក្នុងសម័យឥឡូវនេះ កើតឡើងបានក៏ព្រោះអាស្រ័យសាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌របស់អ្នកកម្ពុជាភាគច្រើន ។ បើគ្រាន់តែជនភាគច្រើន មានសាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌ចំពោះគ្នានឹងគ្នាប៉ុណ្ណោះប្រភានៃប្រទេសកម្ពុជាបានរើបៗ ឡើងយ៉ាងនេះទៅហើយ ចំណង់បើកម្មាជិកជនទាំងមូលបានស្រុះស្រួលព្រមព្រៀងគ្នាទៀត តើពន្លឺនៃប្រទេសកម្ពុជានឹងមានយ៉ាងណាទៅ ។

មិនត្រឹមតែសម័យបច្ចុប្បន្នទេ សូម្បីក្នុងសម័យព្រេងនាយក៏សាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌ អាចហុចឲ្យដោយមិនបាច់សូម នូវជ័យជំនះនឹងសេចក្ដីរុងរឿងយ៉ាងឧឡារិកដល់ប្រទេសជាច្រើន ដែលបានចងបាច់គ្នាដោយមិត្តភាពដែរ តែជាដោយប្រទេសទាំងនោះ មានជនជាតិបែកសាមគ្គីគ្នាក្នុងខាងក្រោយ, ក៏ត្រូវទទួលបរាជ័យវិញ; តួយ៉ាងដូចស្ដេចលីបួរ ដែលបានទទួលដោយមិនបាច់ទំប្រឹងប៉ុន្មាន នូវជ័យជំនះអំពីព្រះបាទអជាតសត្តុផ ក៏ព្រោះអាស្រ័យសាមគ្គីចិត្តមិត្តធម៌នៃប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះអង្គ; តែពេលក្រោយត្រឡប់ជាបរាជ័យចាញ់ព្រះបាទអជាតសត្តុផវិញ ក៏ព្រោះបណ្ដារាស្ត្ររបស់ព្រះអង្គបែកសាមគ្គីគ្នា ។

អធិប្បាយមកប៉ុណ្ណេះ ក៏ល្មមឃើញបាន ថាការសេពគប់មិត្តល្អ មានផលប្រយោជន៍ជាអនេក ព្រោះអាចនឹងជួយធុរៈគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងការដែលធ្វើរបស់ហួសវិស័យមនុស្សម្នាក់ៗ ឲ្យសម្រេចទាន់សម័យបាន; ជួយការពារគ្នាក្នុងពេលដែលមានភយន្តរាយកើតឡើង និងជួយការពារនូវកិត្តិយសនៃគ្នានិងគ្នា ព្រមទាំងប្រទេសជាតិឲ្យគង់វង្សបានផង, បានជាព្រះភគវន្តមុនិទ្រង់ទូន្មាននរជនឲ្យរកសេពគប់មិត្តសំឡាញ់ ដោយទ្រង់សំដែងផលប្រយោជន៍នៃមិត្តសំឡាញ់ថា "អត្ថម្ហិ ជាតម្ហិ សុខា សហាយា មិត្តសំឡាញ់ទាំងឡាយអាចនាំសេចក្ដីសុខមកឲ្យ ក្នុងពេលដែលសេចក្ដីត្រូវការកើតឡើង" ដូច្នេះ ។

រាជា តោ សុខិតោ រដ្ឋេ ហោន្តុ កម្ពោជិកា សុខី
រតនត្តយានុភាវេន យាចនំ ហោតុ និដ្ឋិតំ

ទីបំផុតនៃព្រះធម្មទេសនានេះ សូមឲ្យព្រះរាជារបស់យើងទាំងឡាយ តាំងនៅជាសុខក្នុងភពសម្បត្តិ, និងសូមឲ្យអ្នកកម្ពុជាទាំងអស់គ្នាបានសេចក្ដីសុខ; ដោយអានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ សូមឲ្យសេចក្ដីបួងសួង (នេះ) បានសម្រេច (យ៉ាងឆាប់កុំខាន) ។

អាត្មាភាព សំដែងព្រះធម្មទេសនា អំពី "មិត្តកថា" ក៏ចប់ដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណេះឯង ៤រំ ។